

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 855/2022
27.10.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић, Иване Рађеновић, Татјане Матковић Стефановић и Татјане Миљуш, чланова већа, у парници тужиља АА из ..., ББ из ... и ВВ из ..., чији је заједнички пуномоћник Марко Станковић, адвокат из ..., против туженог ЈКП за превоз путника „Аутотранспорт-Панчево“ са п.о. у ликвидацији, Панчево, у ликвидацији, кога заступа Саша Левнајић, адвокат из ..., ради исплате, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 3333/20 од 08.12.2021. године, у седници одржаној 27.10.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији туженог изјављеној пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 3333/20 од 08.12.2021. године, као изузетно дозвољеној.

ДЕЛИМИЧНО СЕ УСВАЈА ревизија туженог и **ПРЕИНАЧУЈУ** пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 3333/20 од 08.12.2021. године и пресуда Основног суда у Панчеву П1 269/19 од 29.06.2020. године, у делу одлуке о накнади трошкова за исхрану у току рада, регреса за коришћење годишњег одмора и одлуци о трошковима поступка, тако што се **ОДБИЈАЈУ** као неосновани тужбени захтеви тужиља којим је тражено да се тужени обавезе да им исплати разлику између припадајуће и исплаћене накнаде трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, све у појединачно означеним месечним износима са законском затезном каматом (чија су висина и датуми доспећа ближе означени у ставовима другом, трећем, петом, шестом, осмом и деветом изреке првостепене пресуде), као и да тужиљама накнади трошкове парничног поступка.

У преосталом делу ревизија туженог се **ОДБИЈА** као неоснована.

ОБАВЕЗУЈУ СЕ тужиље да туженом накнаде трошкове парничног поступка у износу од 51.000,00 динара у року од 8 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Панчеву П1 269/19 од 29.06.2020. године, усвојен је тужбени захтев тужиља и тужени је обавезан да исплати и то: тужиљи АА на име разлике између припадајуће и исплаћене зараде за обављени рад и време проведено на раду (ефективни рад) у периоду од 01.07.2016. године до 30.06.2019. године укупно 10.922,68 динара, на име разлике између припадајуће и исплаћене накнаде трошкова за исхрану у току рада у истом периоду укупно 60.122,78 динара и на име разлике између припадајуће и исплаћене накнаде трошкова регреса за коришћење годишњег одмора у истом периоду укупно 84.767,46 динара, све у појединачним месечним износима и са законском каматом, чија су висина и датуми доспећа ближе одређени ставовима првом, другом и трећем изреке; тужиљи ББ на име разлике између припадајуће и исплаћене зараде за обављени рад и време проведено на раду (ефективни рад) у периоду од 01.07.2016. године до 30.06.2019. године укупно 15.393,40 динара, на име разлике између припадајуће и исплаћене накнаде трошкова за исхрану у току рада у истом периоду укупно 61.416,43 динара и на име разлике између припадајуће и исплаћене накнаде трошкова регреса за коришћење годишњег одмора у истом периоду укупно 84.767,46 динара, све у појединачним месечним износима и са законском каматом, чија су висина и датуми доспећа ближе одређени ставовима четвртим, петим и шестим изреке и тужиљи ВВ на име разлике између припадајуће и исплаћене зараде за обављени рад и време проведено на раду (ефективни рад) у периоду од 01.07.2016. године до 30.06.2019. године укупно 20.556,26 динара, на име разлике припадајуће и исплаћене накнаде трошкова исхране у току рада у истом периоду укупно 58.148,12 динара и на име разлике припадајуће и исплаћене накнаде трошкова регреса за коришћење годишњег одмора у истом периоду укупно 84.767,46 динара, све у појединачним месечним износима и са законском каматом, чија су висина и датуми доспећа ближе одређени ставовима седмим, осмим и деветим изреке. Ставом десетим изреке, тужени је обавезан да тужиљама накнади трошкове парничног поступка од 159.423,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 3333/20 од 08.12.2021. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба туженог и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова поступка по жалби.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права са позивом на одредбу члана 404. ЗПП.

Врховни касациони суд је оценио да су у конкретном случају испуњени услови за одлучивање о ревизији туженог као изузетно дозвољеној на основу члана 404. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 72/11, ... 18/20), ради уједначавања судске праксе. Из тих разлога на основу члана 404. став 2. ЗПП одлучено је као у ставу првом изреке.

Одлучујући о изјављеној ревизији на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија туженог делимично основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужени је јавно комунално предузеће чији је оснивач Град Панчево. Тужени је тужиљама као својим запосленима у спорном периоду од 01.07.2016. године до 30.06.2019. године обрачунавао и исплаћивао накнаду трошкова за исхрану у току рада месечно у износу од 2.700,00 динара бруто и накнаду трошкова за регрес за коришћење годишњег одмора 1.000,00 динара месечно бруто. Исплате зарада, увећаних зарада и наведених трошкова вршене су у складу са Правилником о раду туженог и у складу са законским ограничењем зарада, те на основу обрачунских листа нема разлике у обрачунатој и исплаћеној заради. Правилником о раду туженог који је био у примени од 01.02.2014. године чланом 54. је прописано да запослени има право на увећану зарату у висини утврђеној Правилником у следећим случајевима: за рад на дан државних и верских празника који је нерадни дан - 110% од основице, за рад ноћу - 26% од основице, за прековремени рад - 26% од основице, по основу времена проведеног на раду за сваку пуну годину рада остварену у радном односу - 0,4% од основице, а Одлуком од 29.01.2014. године, између осталог допуњена је одредба члана 54. наведеног Правилника о раду новим тачкама и то: возач кондуктер - 15% за сате ефективног рада, возач зглобног аутобуса - 10% за сате ефективног рада, кондуктер зглобног аутобуса - 5% за сате ефективног рада, за двократни рад - 12% за сате ефективног рада у двократном распореду рада. Увећање зараде по основу других критеријума утврђује директор посебном одлуком.

У време ступања на снагу Закона о привременом уређивању основице за обрачун и исплату плата, односно зараде и других сталних примања код корисника јавних средстава („Службени гласник РС“, број 116/14 – ступио на снагу 28.10.2014. године) није постојао грански колективни уговор којим би се регулисала висина накнаде трошкова за исхрану у току рада и трошкова за регрес за коришћење годишњег одмора. Посебним колективним уговором за јавна предузећа у комуналној делатности на територији Републике Србије („Службени гласник РС“, број 27/15, ступио на снагу 26.03.2015. године) чланом 65. предвиђено је да запослени има право на накнаду трошкова за исхрану у току рада у висини утврђеној општим актом и уговором о раду, а да се висина трошкова накнаде за исхрану у току рада са припадајућим порезима и доприносима утврђује дневно најмање у износу 250,00 динара. Чланом 66. предвиђено је да запослени има право на регрес за коришћење годишњег одмора са припадајућим порезима и доприносима најмање у висини 1/12 месечно од 75% просечно исплаћене зараде по запосленом у Републици Србији према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за статистику за претходну годину. Поред тога, утврђено је да је Посебним колективним уговором за јавна и јавно-комунална предузећа Града Панчева („Службени гласник РС“, број 59/15, који се примењује од 03.07.2015. године) у члану 80. предвиђено да запослени има право на увећану зарату у висини утврђеној општим актом и уговором о раду и то: за рад на дан празника који је нерадни дан најмање 110% процената од основице, за прековремени рад најмање 26% од основице, ако такав рад није вреднован при утврђивању основне зараде, за рад у сменама, ако такав рад није вреднован при утврђивању основне зараде 10% од основице, за рад недељом најмање 10% од основице и по основу времена проведеног на раду за сваку пуну годину рада остварену у радном односу најмање 0,4% од основице. У члану 84. ПКУ регулисано је да запослени има право на накнаду трошкова за исхрану у току рада у висини утврђеној ПКУ, да се висина накнаде трошкова за исхрану у току рада са припадајућим порезима и доприносима утврђује дневно

најмање у износу од 250,00 динара, да се исплаћује по истеку месеца истовремено са исплатом зараде. Такође у члану 85. ПКУ регулисано је да запослени у складу са ПКУ има право на регрес за коришћење годишњег одмора са припадајућим порезима и доприносима најмање у висини од 1/12 месечно од 75% просечно исплаћене зараде по запосленом у Републици према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за статистику за претходну годину. Након ступања на снагу наведених Посебних колективних уговора, тужени је са тужилама закључио Анексе уговора о раду у којима је наведено да имају право на накнаду трошкова у складу са законом, наведеним Посебним колективним уговорима и општим актом.

Тужиле су у спорном периоду остварили „вишак“ радних сати у виду разлике на основу ручно вођене евиденције и сати рада који су плаћени, при чему је вештачењем утврђена разлика између припадајуће и исплаћене зараде за обављени рад и време проведено на раду за сваку од тужила (ефективни рад), као и разлика накнаде трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора у складу са наведеним одредбама Посебних колективних уговора.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су усвојили тужбене захтеве, налазећи да тужилама припада накнада трошкова регреса за коришћење годишњег одмора и трошкова за исхрану у току рада у висини разлике исплаћене и припадајуће накнаде обрачунате у складу са Посебним колективним уговором за јавна предузећа у комуналној делатности на територији Републике Србије („Службени гласник РС“, број 27/15), у складу са којим је закључен Посебни колективни уговор за јавна и јавно-комунална предузећа Града Панчева („Службени гласник РС“, број 59/2015). Поред тога тужени није вредновао рад тужила дужи од редовног радног времена, нити тужиле траже разлику зараде по основу прековременог рада, већ зараду за рад дужи од пуног радног времена (ефективни рад) чија висина је утврђена вештачењем у овој парници, па тужиле имају право на тако одређене новчане износе на основу чланова 104, 105. и 106. Закона о раду.

По оцени Врховног касационог суда становиште нижестепених судова није правилно у делу одлуке о накнади трошкова за исхрану у току рада и трошкова регреса за коришћење годишњег одмора.

Одредбом члана 1. Закона о привременом уређивању основице за обрачун и исплату плата, односно зараде и других сталних примања код корисника јавних средстава („Службени гласник РС“ број 116/14 – ступио на снагу 28.10.2014. године) прописано је да се овим законом привремено уређује основица, односно вредност радног часа, вредност бода и вредност основне зараде, за обрачун и исплату плата односно зарада, као и других сталних примања изабраних, именованих, постављених запослених лица корисника јавних средстава са циљем очувања финансијског система у Републици Србији и система плате и зарада у јавном сектору. У члану 3. став 1. наведеног закона прописано је да се у овом закону платом сматра зарада запосленог код корисника јавних средстава утврђена у складу са законом који уређује радне односе, односно плате изабраног, именованог и постављеног лица, запосленог код корисника јавних средстава утврђен у складу са законом који уређује плате у државним органима, органима локалне власти, организацијама обавезног социјалног осигурања и јавним службама. По члану 4. закона ништаве су одредбе општег или појединачног акта (осим појединачног акта којим се плата повећава по основу напредовања) којима се повећавају основице, коефицијенти и други елементи, односно

уводе нови елементи, на основу којих се повећава износ плата и другог сталног примања код субјектата из члана 2. овог закона, донет за време примене овог закона.

Тужени је корисник буџетских средстава, па се на њега осим поменутог закона примењује и Закон о буџету и Закон о буџетском систему, па обавезе које преузима морају одговарати апропријацији која му је одобрена за ту намену у одговарајућој буџетској години (члан 54. Закона о буџетском систему).

Под зарадом се сматрају примања из радног односа, као што је између осталог и накнада за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора, што произилази из одредбе члана 105. Закона о раду, а појам зараде у складу са Законом о привременом уређивању основице за обрачун и исплату плата, односно зарада и других сталних примања код корисника јавних средстава, подразумева зараду утврђену у складу са законом који уређује радне односе. Другачијим тумачењем појма зараде не би био испуњен циљ Закона о привременом уређивању основице за обрачун и исплату плата, односно зарада и других сталних примања код корисника јавних средстава (члан 1.) јер би то значило селективну примену закона, имајући у виду да коефицијент за обрачун плате изабраних, именованих и постављених лица и запослених у складу са Законом о платама у државним органима и јавним службама, садржи и додатак на име накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, на које се као и на запослене код туженог примењује Закон о привременом уређивању основица за обрачун и исплату плата, односно зараде и других сталних примања код корисника јавних средстава.

С обзиром да су правила из Закона о привременом уређивању основице за обрачун и исплату плата, односно зараде и других сталних примања код корисника јавних средстава, Закона о буџету и Закона о буџетском систему императивне природе, које се морају безусловно поштовати, без права се у њима било шта мења, код буџетског финансирања плата код туженог није могуће применити корективно правило из члана 8. став 2. Закона о раду, јер је управо законом одређен начин утврђивања основице за плате. Због тога су по оцени Врховног касационог суда одредбе Посебног колективног уговора донете након ступања на снагу Закона о привременом уређивању основице за обрачун и исплату плата, односно зарада и других сталних примања код корисника јавних средстава ништаве и као такве не могу да производе правно дејство (ПКУ не може бити супротан закону на основу члана 103. ЗОО у вези члана 240. Закона о раду) због чега су нижестепене пресуде преиначене у делу одлуке о накнади трошкова за исхрану у току рада и трошкова регреса за коришћење годишњег одмора и тужбени захтеви тужилаца у том делу одбијени као неосновани.

На основу члана 416. став 1. ЗПП одлучено је као у ставу другом изреке.

У преосталом делу побијане одлуке, неосновано се ревизијом тужене указује на погрешну примену материјалног права.

По члану 104. став 1. Закона о раду запослени има право на одговарајућу зараду која се утврђује у складу са законом, општим актом и уговором о раду, при чему се зарада из наведене одредбе састоји од зараде за обављени рад и време проведено на раду, зараде по основу доприноса запосленог пословном успеху послодавца (награде, бонуси и слично) и других примања по основу радног односа у складу са општим

актом и уговором о раду (члан 105. став 1). Према члану 106. наведеног закона, зарада за обављени рад и време проведено на раду састоји се од основне зараде, дела зараде за радни учинак и увећане зараде (члан 106. Закона о раду). По члану 51. став 1. Закона о раду пуно радно време износи 40 часова недељно, ако овим законом није друкчије одређено.

Код утврђене чињенице да су тужиље оствариле сате рада преко пуног радног времена, правилно је тужиљама досуђена неисплаћена разлика за рад дужи од радног времена чија висина је утврђена вештачењем.

Имајући у виду изнето, Врховни касациони суд је на основу члана 414. став 1. ЗПП одлучио као у ставу трећем изреке.

Тужени је у претежном делу успео у поступку, па му сходно успеху у спору на основу чланова 153 став 3, 154 и 163. став 2. у вези члана 165. став 2. Закона о парничном поступку припадају тражени трошкови целог поступка. Висина је одмерена на име састава одговора на тужбу од стране адвоката у износу од 6.000,00 динара, заступања на два одржана рочишта по 7.500,00 динара према Адвокатској тарифи важећој у време пресуђења, као и за састав жалбе 12.000,00 динара и ревизије у износу од 18.000,00 динара, према Адвокатској тарифи важећој у време предузимања ових парничних радњи („Службени гласник“ 37/2021 од 14.04.2021. године). Трошак судске таксе није признат јер захтев није опредељен на основу члана 163. став 2. ЗПП.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић